श्रेष्ठः उपकारः

◆ साध्वी योगिरत्नश्रीजी, सूरत (गुज०)

वसन्तपुरे आसीत् अरिदमनो नाम राजा । तस्य पञ्च पत्न्यः । तासु चतसृषु राज्ञः विशेषादरः । पञ्चम्यां तस्य अनादरः, यतः सा निर्धनकुले जाता । कदाचित् सः प्रासादे वातायनपार्श्वे उपविश्य ताभिः सह सरससम्भाषणे मग्नः आसीत् । तदवसरे सडिण्डिमघोषं वधस्थानं प्रति नीयमानः कश्चन चोरः दृष्टः । राज्ञीभिः कश्चन भटः पृष्टः - ''अनेन किम् अपराद्धम् ?'' इति । तदा भटः अवदत् - ''निन्द्यं चौर्यकार्यं कृतम् अनेन'' इति ।

राज्ञ्यः स्वश्रेष्ठतायाः ख्यापने आसक्ताः आसन् । अतः ज्येष्ठा राज्ञी राजानम् अवदत् - ''महाराज ! पूर्वं कदाचित् भवता वरदानं प्रतिज्ञातम् आसीत् । सः वरः अद्य दीयताम् । अद्य एतस्य चोरस्य वधः मास्तु । एकं दिनं यावत् एतम् अहं सन्तोषयितुम् इच्छामि । सम्यक् सन्तोषम् अनुभूय मरणं प्राप्नोतु नाम एषः'' इति ।

राजा एतत् अङ्गीकृतवान् । ततः राज्ञी सहस्रं सुवर्णनाणकानि व्ययीकृत्य सुगन्धद्रव्यैः तस्य स्नानं कारयित्वा उत्तमानि वस्त्राणि आभरणानि च धारणाय तस्मै दत्तवती, उत्तमभोजनादिकं च व्यवस्थापितवती । द्वितीये दिने अन्या राज्ञी राज्ञः अनुज्ञां प्राप्य दशसहस्रमितेन सुवर्णनाणकव्ययेन तस्य मनोविनोदाय विविधव्यवस्थां कृतवती । तृतीये दिने तृतीया राज्ञी अपि राज्ञः अनुज्ञां प्राप्य लक्षसुवर्णनाणकव्ययेन तं सत्कृतवती । चतुर्थे दिने चतुर्थी राज्ञी कोटिमितेन सुवर्णनाणकव्ययेन तं तर्पयितुम् अनेकविधां व्यवस्थां कृतवती ।

पञ्चमं दिनम् उपस्थितम् । तदा पञ्चमी राज्ञी राजानम् अवदत् - ''स्वामिन् ! मयि भवदीया कृपा अधिका नास्ति इत्यतः अद्यावधि मया किमपि न याचितम् । अद्य किञ्चित् याचितुम् इच्छामि । कृपया अयं चोरः अभयदानेन अनुग्रहणीयः भवता । एषः भयात् मुक्तः भवतु इति मम अभ्यर्थना'' इति ।

राजा तस्याः प्रार्थनां पुरस्कृतवान् । चोरः बन्धनात् मुक्तः जातः । पञ्चमी राज्ञी तं स्वस्य प्रासादं नीत्वा सामान्यं भोजनं दत्त्वा अवदत् - ''भोः, चौर्यं निन्द्यं कर्म । तत् परित्यज्यताम् । उत्तमः मार्गः आश्रीयताम्'' इति । चोरः तां भक्त्या प्रणम्य चौर्यत्यागं प्रतिज्ञाय ततः निर्गतः ।

अनन्तरदिने राज्ञीनां मध्ये चर्चा आरब्धा । एकैका अपि अवदत् - ''मया चोरस्य विषये या कृपा दर्शिता सा एव श्रेष्ठा'' इति । राजा तं चोरम् एव आहूय अपृच्छत् - ''कस्याः व्यवहारः श्रेष्ठः ?'' इति ।

तदा चोरः विनयेन अवदत् - ''सर्वाभिः अपि मयि विशेषकृपा दर्शिता एव । किन्तु मरणात् भीतेन मया ततः किञ्चिदपि सुखं न अनुभूतम् । अन्तिमया राज्ञ्या अभयदानं कृतम् । तस्याः उपकारः एव महान्'' इति ।